

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА**

**Анализ на данните за нотификациите по системата за бързо
предупреждение за храни и фуражи (RASFF), свързани с диетични
храни, хранителни добавки, усилващи храни, нови храни, добавки в
храните и алергени за първото тримесечие на 2018 г. (01.01 – 31.03.2018)**

Системата за бързо предупреждение на храни и фуражи (RASFF), която е обща за всички държави членки, е създадена с *Регламент (ЕО) № 178/2002¹*. Системата подпомага държавите членки при действията им, като позволява бърз обмен на информация за рисковете, произтичащи от храни или фуражи и за мерките, които са взети или предстои да бъдат взети за овладяване на тези рискове и има за цел да предостави на контролните органи добре функциониращ инструмент за уведомяване за рискове за здравето на човека, произтичащи от храни или фуражи.

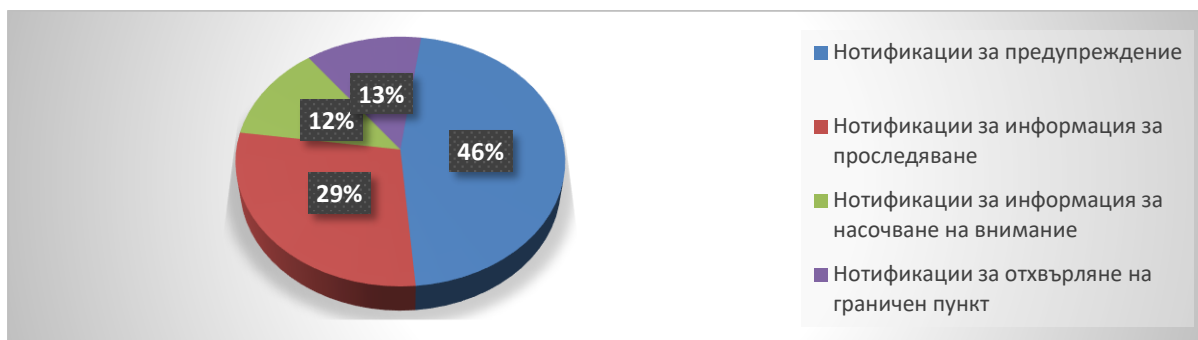
Законовата база за функционирането на системата:

- член 50 от *Регламент (ЕО) № 178/2002*;
- *Регламент (ЕС) № 16/2011 за установяване на мерки за прилагане за Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи*;
- член 30б от *Закон за храните*;
- член 47 от *Закон за фуражите*.

**I. Анализ на нотификациите по отношение на диетични храни,
хранителни добавки и усилващи храни:**

През първото тримесечие на 2018 г. в системата са били обработени общо **56 бр. нотификации (37 бр. за първото тримесечие на 2017)**, свързани с диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни. От тях **26 бр. (8 бр. за първото тримесечие на 2017)** са нотификации за предупреждение, **16 бр. (16 бр. за първото тримесечие на 2017)** са нотификации за информация, които изискват проследяване, **7 бр. (9 бр. за първото тримесечие на 2017)** са нотификации за информация за насочване на внимание и **7 бр. (4 бр. за първото тримесечие на 2017)** за отхвърляне на граничен пункт (*Фигура 1*)

¹ *Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните*

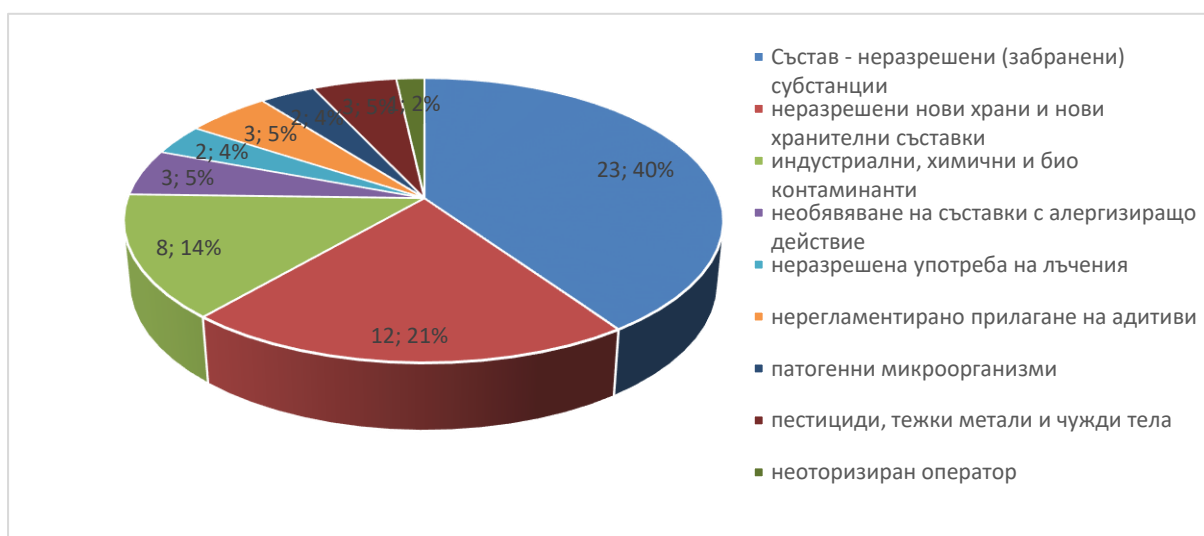

Фигура 1

При 28 случая (19 бр. за първото тримесечие на 2017), изискващи нотификация, рискът за здравето на хората е преценен, като **сериозен**.

Идентифицирани са следните несъответствия, представляващи риск за здравето на хората (**Фигура 2**):

1. наличие на неразрешени (забранени) субстанции и наднормени нива на някои съставки – **23 бр.**
2. неразрешени за употреба нови храни и нови хранителни съставки – **12 бр.;**
3. индустриални, химични и био контаминанти – 8 бр.;
4. необявяване на съставки с алергизиращо действие – 3 бр.;
5. нерегламентирано прилагане на адитиви – 3 бр.;
6. неразрешена употреба на лъчения – 2 бр.;
7. патогенни микроорганизми – 2 бр.;
8. пестициди, тежки метали и чужди тела – по 1 бр.;
9. неоторизиран оператор – 1 бр.

Фигура 2

По отношение на държавата на произход на нотифицираните продукти, може да се отбележи, че най-голям е дялът на нотификациите, отнасящи се до продукти,

произведени в САЩ (18 бр. нотификации). Опасностите за човешкото здраве по отношение на тези продукти, в по-голямата си част се състоят в установяването в състава им на неразрешени или забранени субстанции. При 6 бр. нотификации произходът на продуктите е Китай. Като държави на произход са споменати и Турция, Канада, Русия и Тайван (по 1 нотификация). От държавите-членки, като държави на произход, най-често са посочвани Обединено Кралство (5 бр.) и Холандия (4 бр.). При останалите нотификации, произходът на нотифицираните продукти е Испания (3 бр.), Германия, Швеция и Италия (по 2 бр.) и Чехия, Австрия и Франция (по 1 бр.). При 7 бр. нотификации несъответстващите продукти са с неизвестен произход, като по-голямата част от тях се отнасят до наличие на неразрешени или забранени субстанции в хранителни добавки.

България е засегната държава по 2 от нотификациите (2 бр. за първо тримесечие на 2017 г.), като държава на разпространение. И двете нотификации са информационни за проследяване, а рискът е неопределен. Нотифицирани са хранителни добавки с произход САЩ, в които са установени неразрешени субстанции и нови хранителни съставки.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите, касаещи диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни, спрямо същия период на 2017 г.

За първото тримесечие на 2017 година, общият брой на нотификациите е 37 бр. Този брой е значително по-малък от броя на нотификациите за отчетния период (56 бр.). Виж. *Фигура 3.*

Фигура 3

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2016 г.

През първото тримесечие на 2017 г. България е била засегната в **2 бр.** нотификации, както и през първото тримесечие на 2018 г. За сравняваните периоди няма значителни различия в сериозността на риска, както и нотификации за предупреждение, изискващи незабавни действия.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF относно диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни, за първото тримесечие на 2018г. могат да се направят следните изводи:

- 1. През първото тримесечие на 2018 г., в сравнение със същия период на 2017 г. се наблюдава значително покачване на общия брой нотификации, както и общия брой на нотификациите за предупреждение, където като цяло рискът е сериозен,;**
- 2. През първото тримесечие на 2018 г. се наблюдават и някои опасности, които не са констатирани през същия период на 2017 г., като индустриални, химични и био контаминанти, патогенни микроорганизми и други. Също така при част от нотификациите продуктите са с неустановен произход;**
- 3. На фона на значителното увеличение на общия брой нотификации, за България за отчетния период, в сравнение със същия период през 2017 г, не се наблюдава тенденция към повишаване. Броят на нотификациите, както и сериозността на риска са на същото ниво, както и през същия период на 2017 г.;**
- 4. В голяма част от случаите, изискващи нотификация са установени несъответствия по отношение на състава на продуктите, вкл. установяване на неразрешени или забранени субстанции, като при някои от тях рискът е определен, като сериозен. Консумацията на продукти, съдържащи забранени субстанции, може да представлява риск за здравето на консуматорите. Тъй като, много артикули хранителни добавки и усилващи храни се разпространяват извън обектите на търговската мрежа, вкл. в интернет, е необходимо информацията за несъответствията в тези продукти да е достъпна до потребителите, особено специфични групи, като спортисти, бодибилдъри, хора със специални хранителни потребности и др.**

II. Нотификации, свързани с алергени.

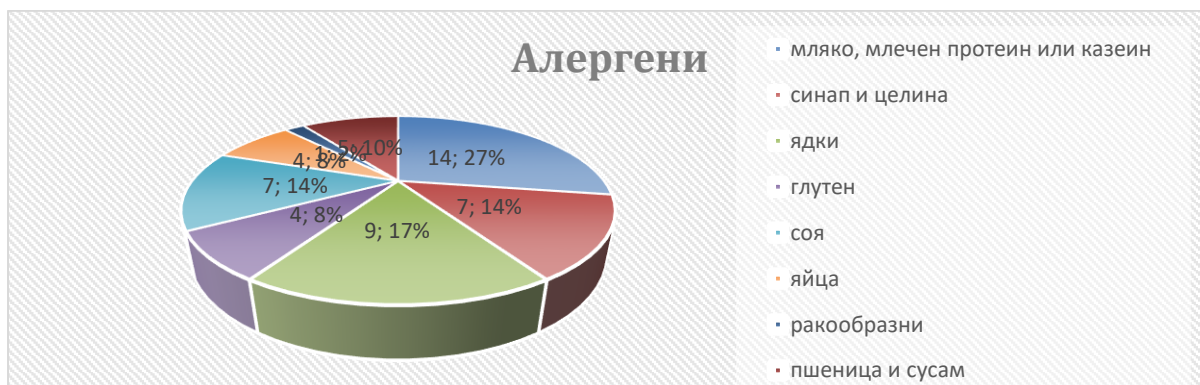
През първото тримесечие на 2018 г. по СБПХФ са обработени **40 бр.** (42 бр. за първото тримесечие на 2017 г.) нотификации, отнасящи до наличие на вещества с

алергизиращо действие (алергени), които не са обявени на етикетите на продуктите или са установени в продукти, предназначени за групи потребители, които имат непоносимост към определени съставки (напр. констатиране на глутен в безглутенов продукт и т.н.). От горепосочените нотификации **32 бр. (34 бр. за първото тримесечие на 2017 г.)** са нотификации за предупреждение, **7 бр. (4 бр. за първото тримесечие на 2017 г.)** нотификации са информационни за насочване на внимание, няма нотификации за информация, изискващи проследяване (**1 бр. за първото тримесечие на 2017 г.**) и **1 бр. (3 бр. за първото тримесечие на 2017 г.)** са за отхвърляне на граничен пункт. В зависимост от степента на риска, **при всичките 40 бр. нотификации рискът е преценен, като сериозен (Фигура 4).**

Фигура 4

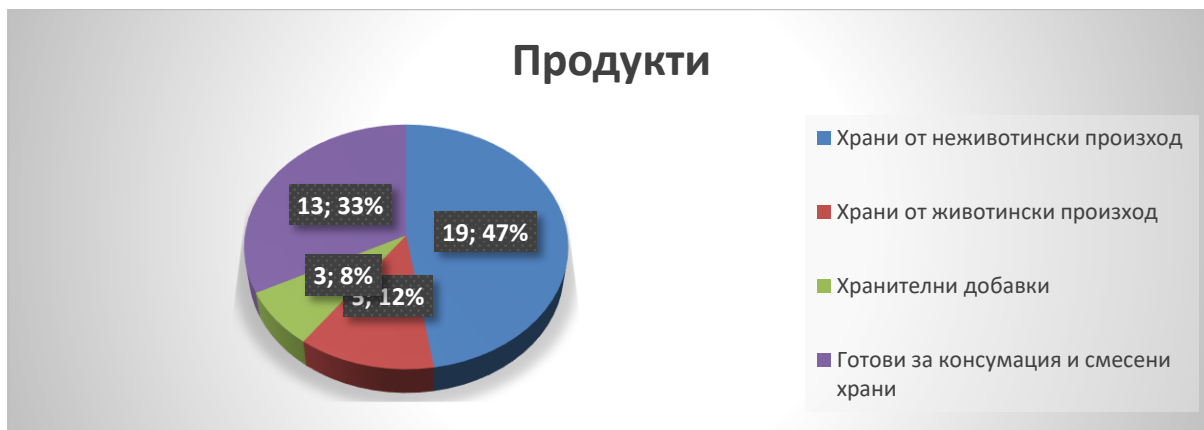
По отношение на алергизиращите съставки, преобладаващите случаи, изискващи нотификации са свързани с установяване на необявени на етикета на продукта мляко, млечен протеин (14 бр.), ядки или следи от ядки (9 бр.), соя (7 бр.), синап и целина (7 бр.), пшеница и сусам (5 бр.), глутен (4 бр.), яйца (4 бр.) и ракообразни (1 бр.) (Фигура 5)

Фигура 5

По отношение на нотифицираните храни, най-голям брой нотификации се отнасят за храни от неживотински произход (19 бр.), последвани от готови за консумация и

смесени храни (13 бр.), храни от животински произход (5 бр.) и хранителни добавки (3 бр.) (Фигура 6)

Фигура 6

Нотификации за България: През първото тримесечие на 2018 г. България не е упомената в нито една нотификация (1 нотификация за първото тримесечие на 2017 г.).

Сравнителен анализ за движението на нотификациите, касаещи алергени, спрямо същия период на 2017 г.

За първото тримесечие на 2017 година, общият брой на нотификациите е **42 бр.**, което е с 2 бр. нотификации повече от нотификациите, подадени през отчетния период (**40 бр.**). Виж. **Фигура 7.**

Фигура 7

По отношение на риска, при всички нотификации за отчетния период, рискът е определен за сериозен. През същия период на 2017г., при по-голямата част от нотификациите, рискът също е бил определен, като сериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През първото тримесечие на 2017 г. България е била засегната държава по 1 нотификация, докато през първото тримесечие на 2018 г. не е засегната по нито една нотификация.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за първото тримесечие на 2018 г. относно алергени, могат да се направят следните изводи:

- 1. През първото тримесечие на 2018 г., в сравнение със същия период на 2017 г. се наблюдава съвсем леко понижаване на общия брой нотификации, но рискът при всички нотификации е определен, като сериозен;**
- 2. Вземайки предвид сериозността на риска (при 100% от нотификациите рискът е определен, като сериозен), следва да се акцентира върху проблема с некоректното етикетирание на алергените в храните;**
- 3. Въпреки, че България не е упомената в нито една нотификация за отчетния период, етиктирането на алергените би трябвало да е важен акцент от официалния контрол.**

III. Нотификации, свързани с неразрешена употреба на нови храни и/или нови хранителни съставки.

През първото тримесечие на 2018 г. по СБПХФ са обработени **14 бр.** нотификации (**12 бр.** за първото тримесечие на 2017 г.), които се отнасят до неразрешена употреба на нови храни и/или нови хранителни съставки, като от тях 2 бр. (1 бр. за първото тримесечие на 2017г.) са нотификации за предупреждение, 7 бр. (8 бр. за първото тримесечие на 2017г.) са нотификации за информация, които изискват проследяване, 2 бр. (2 бр. за първото тримесечие на 2017г.) са нотификации за информация за насочване на внимание и 3 бр. (1 бр. за първото тримесечие на 2017г.) от нотификациите са за отхвърляне на граничен пункт. Само при 2 от нотификациите, рискът е класифициран, като сериозен, при 1 нотификация е оценен, като несериозен, а при останалите 11 бр. няма решение по отношение на сериозността на риска.

При по-голямата част от нотификациите, нотифицираните неразрешени хранителни съставки са включени в състава на диетични продукти, хранителни добавки и усилващи храни (11 бр.), 1 от нотификацията е за неразрешена нова хранителна съставка в чай и 1 от нотификациите е за пускане на пазара на ЕС на неразрешена нова храна от Филипините.

Нотификации за България:

През първото тримесечие на 2018 г. България е упомената в 1 нотификация (за първото тримесечие на 2017 г. няма нотификации). Нотификацията е за

информация, изискваща проследяване и се отнася до разпространение на хранителна добавка с произход САЩ, в чийто състав е включена неразрешена нова хранителна съставка.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите, касаещи нови храни, спрямо същия период на 2017 г.

За първото тримесечие на 2017 година, общият брой на нотификациите е **12 бр.**, което е с 2 бр. нотификации по-малко от нотификациите, подадени през отчетния период (**14 бр.**). Виж. *Фигура 8*.

Фигура 8

По отношение на риска, както през същия период на 2017г., при по-голямата част от нотификациите, рискът е неопределен, и броят на нотификациите, при които рискът е определен като сериозен е малък.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През първото тримесечие на 2017 г. България не е била засегната по нито една нотификация, докато през отчетния период е упомената в една нотификация.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за първото тримесечие на 2018г., могат да се направят следните изводи:

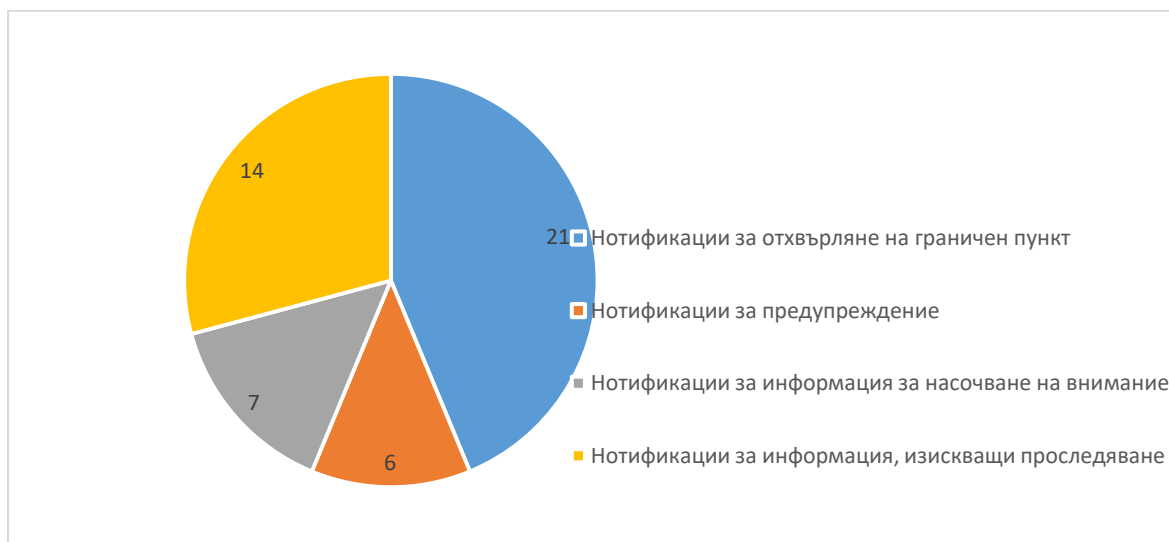
1. През първото тримесечие на 2018 г., в сравнение със същия период на 2017 г. се наблюдава съвсем леко понижаване на общия брой нотификации;
2. По отношение сериозността на риска, при повечето нотификации, рискът не е определен.

IV. Нотификации, свързани с добавките в храните.

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до добавки в храните за посочения период е **48 бр.** (41 бр. за първо тримесечие на 2017 г.), като **5 бр.** (няма за първо тримесечие на 2017 г.) се отнасят до несъответствия, установени в добавки в храни, а при **43 бр.** (41 бр. за първо тримесечие на 2017 г.) нотификации е установена неразрешена или неправилна употреба на добавки.

При **7 бр.** нотификации рискът е определен, като **сериозен (9 бр.** за първото тримесечие на 2017 г.).

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно добавките в храни, са представени на **Фигура 9**. Най-голям е дялът на нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (**21 бр.**), последвано от нотификациите за информация, изискващи проследяване (**14 бр.**), нотификациите за информация за насочване на внимание са **7 бр.** и нотификации за предупреждение са **6 бр.**

Фигура 9

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF относно добавките в храни, представлява интерес разпределението на нотификациите **по установени рискове и засегнати продукти.**

- **нотификациите за отхвърляне на граничен пункт е установено следното:**

По-голямата част от нотификации за отхвърляне на граничен пункт се отнасят до плодове, по-специално кайсии (**14 броя**), в които е установено високо ниво на **сулфит**. Продуктите са с произход Турция. Останалите **7 бр.** нотификации се отнасят до сладкарски изделия, безалкохолни напитки и др., в които е установено незаконно или неправилно прилагане на оцветители, емулгатори и др.;

- При нотификациите, издадени на база официален контрол на пазара, собствен мониторинг и др. (нотификации за предупреждение, нотификации за информация за насочване на внимание и нотификации за информация, изискващи проследяване е установено следното:

По-голямата част от нотификациите се отнасят до недеклаиран или твърде високо ниво на **сулфит** в плодове, зеленчуци, билки, сосове и ракообразни – **9 бр.** Диетични храни и хранителни добавки са упоменати в 3 бр. нотификации, 3 бр. нотификации са издадени за несъответствия в безалкохолни напитки (главно нерегламентирано прилагане на оцветители и подсладители), 4 бр. нотификации засягат сладкарски изделия, сладоледи и десерти (оцветители). При 5 бр. нотификации, отнасящи се до констатирани несъответствия в добавки в храните, опасностите се отнасят до замърсяване с чужди тела (2 бр.), непълно етикетирание, неразрешено прилагане на оцветители и др.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо същия период на 2017 г.

За първото тримесечие на 2017 г., общият брой на нотификациите, отнасящи се за добавки в храните е **41 бр.** От тях най-голям брой са нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (16 броя), последвани от нотификациите за информация, изискващи проследяване (13 броя), нотификациите за предупреждение са 6 бр., а нотификациите за информация за насочване на внимание са също 6 бр. Виж. **Фигура 10.**

Фигура 10

По отношение на класификацията на риска, и през двете години при голяма част от нотификациите, рискът е определен, като несериозен.

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по **2 бр. нотификации (5 бр. за първо тримесечие на 2017 г.)**. Едната нотификация е за отхвърляне на граничен пункт и се отнася до твърде високи нива на сулфит в кайсии, с произход Турция, а другата е входяща нотификация за предупреждение и касае чуждо тяло в добавки.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През първото тримесечие на 2017 г. България е засегната държава по **5 бр. нотификации**, като и петте са нотификации за отхвърляне на граничен пункт, изготвени от България.

Виж. *Фигура 11*.

Фигура 11

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за първото тримесечие на 2018г. относно добавки в храните, могат да се направят следните изводи:

1. През първото тримесечие на 2018 г., в сравнение с първото тримесечие на 2017 г. се наблюдава леко покачване на общия брой нотификации.;
2. И през първото тримесечие на 2018 г., както и през първото тримесечие на 2017г. значителен е броя на нотификациите, отнасящи се до плодове и зеленчуци, главно плодове с наднормени нива на сулфит. Повечето нотификации са изготвени на граничен пункт. **За България обаче за отчетния период, броят на нотификациите, отнасящи се до този проблем е значително по-малък, в сравнение със същия период на 2017г.**

Изготвил: д-р Аксиния Антонова – главен експерт в дирекция „Комуникация на риска, обучение и Контактен център“ при ЦОРХВ

19.04.2018 г.